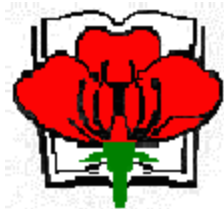


ДОСЛІДНИЦЯ ФЛОРИ УКРАЇНИ  
ЄВГЕНІЯ ТИМОФІЇВНА ПОЛОНСЬКА:  
ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАБУТТЯ

***М.В. Шевера,  
В.В. Протопопова***

Інститут ботаніки

ім. М.Г. Холодного НАН України



П'ята Міжнародна науково-практична  
конференція

***“Жінка в науці та освіті:  
минуле, сучасність, майбутнє”***

(3-5 листопада 2011 р., м. Київ)

## **Євгенія Тимофіївна Полонська:**

- невтомний дослідник флори України, зокрема її центральної частини, зібрала великий гербарій, що є надійною основою для порівняльних флористичних, критико-таксономічних та етноботанічних досліджень;
- на підставі її гербарних матеріалів та інших колекторів українськими вченими було описано нові для науки види рослин: *Galium x pseudorubroides* Klokov; а також *Dianthus eugenii* Kleopow та *Silene eugeniae* Kleopow, названі на її честь;
- талановитий педагог, передавала свої знання і виховала не одне покоління студентів-ботаніків Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка у довоєнний час;
- зберегла цінну рукописну спадщину Ю.Д. Клеопова – видатного українського вченого-геоботаніка та передала її в Україну, де згодом вона була опублікована.

**Є.Т. Полонська** народилася

*1 листопада 1900 року на хуторі Остап'є біля м.Хорол на Полтавщині.*

*З 1917 р. навчалася в Інституті для жінок при Київському університеті, з 1922 р. – у Вищому інституті народної освіти (колишня назва Київського університету), який закінчила у 1925 р. та однорічних курсах при Педагогічному інституті в Києві*



На студентські роки припадають і перші наукові пошуки, і дружба з молодими вченими – А.М. Окснером, А.С. Лазаренком, М.В. Дубовиком – й світле почуття першого кохання до Ю. Клеопова



*Дружні родини Клеопових та Лазаренко (зліва направо):  
Є.Т. Полонська, А.С. Лазаренко, Л.Я. Дудник-Лазаренко, Ю.Д. Клеопов*

## Разное. Е.Т.П.

*Сосновый шум далекий, полесский мох, пески,  
И домик одинокий среди моей тоски.*

*Я вновь ценю как прежде всю женственность Твою  
И голос ласки нежный и всю Тебя люблю.*

*Ты видишь – к изначальной стезе вернулся я  
и гений мой печальный тоскует без Тебя.*

*Ю.Д. Клеопов,  
Рыбница 27.VII. 1934.*

В родинному колі:  
Євгенія Полонська, Юрій Клеопов, син Левко



В родинному колі: Євгенія Тимофіївна Полонська-Клеопова,  
Юрій Дмитрович Клеопов з сином Левком (30-і роки)

*Наукову працю Є.Т. Полонська розпочала у 1926 р. старшим лаборантом Ботанічного музею та Гербарію ВУАН (попередника Інституту ботаніки ім. М.Г.Холодного НАН України).*



Академік АН УРСР О.В. Фомін,  
фундатор Ботанічного кабінету ВУАН  
та Інституту ботаніки АН УРСР





Молода дослідниця бере участь у численних експедиціях в різні регіони України та на Кавказ, під час яких збирала великий гербарій судинних рослин, детально фіксуючи їх поширення, екологічну приуроченість, а також народні назви.

На підставі її гербарних матеріалів українськими ботаніками були описані нові для науки види судинних рослин, зокрема два названі на її честь, – *Dianthus eugenii* Kleopow та *Silene eugeniae* Kleopow, а також *Galium* × *pseudorubioides* Klokov.



*Galium* × *pseudorubioides* Klokov

*Lectotypus*  
*Silene eugenii* Kleopow





*Lectotypus*  
*Dianthus eugenii* Kleopow

*Holotypus*  
*Galium* × *pseudorubioides* Klokov



З 1934 р. Є.Т. Полонська переходить на педагогічну роботу, про яку давно мріяла. *Працює асистентом кафедри ботаніки Київського державного університету:* читає лекції, проводить практичні заняття, у т.ч. літні польові практики для студентів, а також здійснює експедиційні виїзди, популяризує ботанічну науку.







Євгенія Тимофіївна Полонська-Клеопова (сидить, в центрі),  
Юрій Дмитрович Клеопов (сидить, перший зправа)  
серед агроінвентаризаторів Золотоніського району (1932 р.)

Наукові інтереси вченої пов'язані з вивченням лук річки Дніпро та його приток, що було основою її кандидатської дисертації на тему „*Заливні луки вздовж середньої частини Дніпра*”, але через воєнні події роботу не захистила.



# Київ часів Другої світової війни





У 1941-1943 рр.,  
під час німецько-фашистської  
окупації, вона працювала  
старшим науковий  
співробітником Крайового  
інституту  
сільськогосподарської  
ботаніки, тематика  
досліджень якого була  
зосереджена на вивченні  
лікарських властивостей  
рослин, їх поширення, що  
фіксувалося гербарієм та  
хорологічними картами.



*З кінця 1943 р. Є.Т. Полонська разом із сином Левком перебуває в еміграції в Німеччині, потому – в США. Полишаючи країну вона вивезла рукописи незахищеної докторської дисертації та наукових праць Ю.Д. Клеопова.*



Є.Т. Полонська (ліворуч) та К. Домонтович (друга дружина Ю.Д. Клеопова; в центрі) з сином Олексієм у таборі для інтернованих

*У 1943-1949 рр. Є.Т. Полонська викладала російську мову при Інституті іноземних мов у місті Гейдельберг (Німеччина).*

В цей час вона передала проф. Г. Вальтеру рукопис незахищеної докторської дисертації Ю.Д. Клеопова, який частково опублікував ідеї та результати досліджень вченого у своїй праці “Die Vegetation Osteuropas, Nord-und Zentralasiens” (1974), що згодом була опублікована у перекладі на російську мову “Растительность Земного шара”.



“Многоуважаемая г-жа Клеопова-Полонская!

... К счастью я еще до начала семестра успел проработать труд Юрия Дмитриевича и сделал подробные выписки для общей геоботаники. Особенно ценны для меня подразделения геоэлементов ....

Я Вам очень благодарен за предоставление и возможность использования этого основного труда. Большинство работ западно-европейских ботаников страдают хронически тем, что они русскую литературу не знают. Для понимания широколиственных лесов неморального типа необходимо знать фитоценозы Восточной Европы .... Рукопись Юрия Дмитриевича я не пересылаю, а храню у себя в письменном столе, пока Ваш сын за нею зайдет, в случае ему придется быть в Штуттгарде ...

Желаю Вам всего хорошего.

Искренне преданный Вам

Г. Вальтер. 05.05. 47 г.”.

Своє захоплення від знайомства з роботою Ю.Д. Клеопова та її значення фітогеографії Г. Вальтер висловив у листі до Олени Олексіївни Рейтер-Рубінштейн, яка разом з Ольгою Густавівною Радде-Фоміною, перекладали на німецьку мову рукопис докторської дисертації:

“... Я очень благодарен, что еще мог познакомиться с этим блестящим ученым и лучшим знатоком растительности Украины и широколиственных лесов Восточной Европы. Я считал моим долгом подробно сообщить об его работах, которые, по-видимому, в Советском Союзе еще не опубликованы ... Таким образом, огромный труд Клеопова и Зозулина не пропадет хотя бы частично ...” .



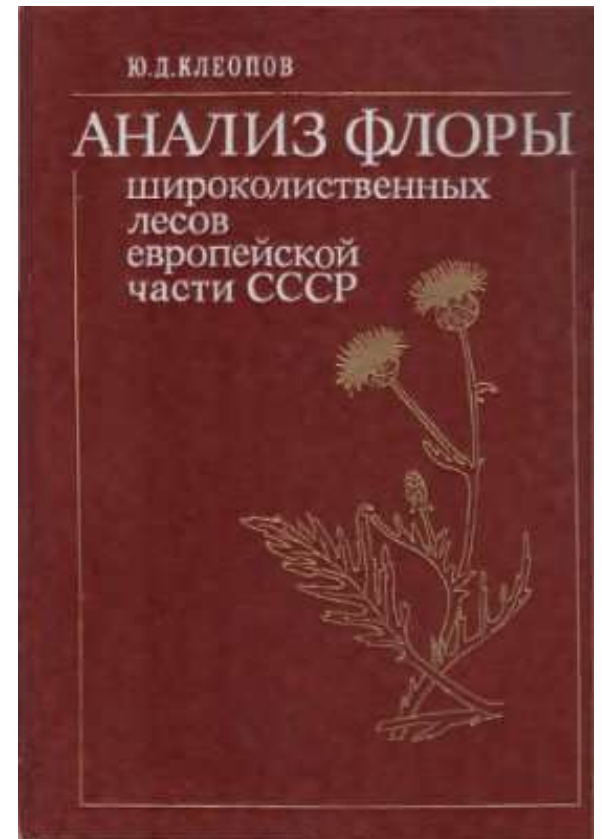
*З 1949 р. вона переїжджає до США, де працювала в університе-тах в місті Солт Лейк Сіті (штат Юта), пізніше – в місті Сан-Франциско.*





Професор Ю.Д. Клепов – видатний український ботанік – геоботанік, флорист, систематик, ботаніко-географ, позаштатний співробітник Ботанічного кабінету та Гербарію ВУАН, завідувач лабораторії (1927) та відділу геоботаніки (1931) Інституту ботаніки АН УРСР, завідувач кафедри ботаніки Харківського університету, український директор Крайового інституту сільськогосподарської ботаніки (1941-1943)

Докторська дисертація Ю.Д. Клеопова,  
(не захищена через війну)  
і опублікована у 1991 р.



## 15 лет

*Прошло пятнадцать лет, умчалось,  
с тех пор как я живу в плену,  
Когда с Тобою обвенчались  
и стали ладить жизнь одну ...*

*Ю.Д. Клеопов,*



Останні роки Є.Т. Полонська жила в місті Денвер (штат Колорадо, США), де й *померла 11 листопада 1991 р.*

Подяка

Автори щиро вдячні *Leo G. Kleopov* за люб'язно надані рукописні біографічні матеріали та фотографії Є.Т. Полонської.

Дякую за увагу!